

Передплата

на «РУСЛАНА» вносьть:

в Австрії:

на цілий рік . . . 10 зр. (20 кор.)
на пів року . . . 5 зр. (10 кор.)
на чверть року . . . 2-50 зр. (5 кор.)
на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокое число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свята о год. 6-й пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 9. ул. Коперника (Ліндога ч. 9.) Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пассажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесея по 15 кр. від стрічки.

Крути та не перекручуй?

(Δ) Periculum in mora! подумав собі «Галічанін», мимо москвофільської кертичної роботи спільно з націонал-демократичним комітетом готов Барвіньський вийти послом, отже треба кувати зелізо, поки ще пора, бо вибори вже за плечима. І ось в такій думці пустив через «Wiek XX» телеграму з Відня про заходи Барвіньського в справі станиславівського єпископства, а з сего зробив величезну передвиборчу бомбу в виді вступної статі п. з. «Похожденія самозванца», де не тільки випровадив, що заперечена Барвіньским вість «Wiek-у XX» «въ полнѣ вѣрна», але що Барвіньський був навіть у папского нунція і що все те «вмѣшательство» Барвіньського може принести нещасте для гр.-кат. церкви і для руского населеня! Полеміка «Руслана» з «Gazet-ою Narodow-ою» дала нову тему піддувати огонь проти Барвіньського, а коли вже «Галічанін повнить службу кертиці, то на щож є на свѣті сконсолідоване з ним «Дѣло». Оно пішло навперейми з «Галічаніном» і як той староста в «Підбрехачі» Квітчинім стало виводити теревені на Барвіньського, навязуючи до статі «Gazet-и Narodow-ої». «Галічанін» торочить своє, а «Дѣло» собі підбріхує за ним про Барвіньського, що ніби-то «він в радї державній пристав на програму гр. Дідушицко-го з автономією країв, що в соїмі пристав на ягайлоньску ідею, на розширенє компетенції соїму, на одвічальність намісника перед соїмом і всі иньші подібні благодати. Ні на що не здали ся всі єго заходи, щоби передовсім із своєю боку підготовити умовини до зближеня, кладучи ся нити перед паньскою ласкою і купуючи таким чином kota в мішку». Тимчасом scripta manent, все є записане і напечатане, що говорив і робив Барвіньський в радї державній і «Дѣло» може хіба туманити своїм підбріхуванем тих, що окрім «Дѣла» нічого більше в свѣті не читають, бож оно в тій цілі ніколи з засади не подавало промов Барвіньського.

Отже мусимо «Дѣлу» пригадати се місце адреси правиці (гр. Дідушицкий подав вправді начерк і фігурує яко творець начерку адреси, але з сего начерку по розправі переведеній в парламентарній і адресовій комісії не остав майже «камень на камені»), яке має бути по думці «Дѣла» зрадою на рускім народі. Оно звучить: «Посольска палатає пересвѣдчена, що тільки взаїмним признанем природних прав народів Австрії в усіх королівствах і краях держави можна осягнути народний мир. Справедливе переведенє основними законами запорученої рівноправности всіх національностей в цілім публичнім житю, в урядах і школі, заразом дохованє історичної самостійности і неподільности королівств і країв, при збереженю сполучаючої їх реальної звязи дають запоруку для осягненя тої високої цілі». А дальше сказано: «Палата дає вираз сво-

му поважному бажаню, щоби школа відповідала потребам ріжних країв і народів».

А тепер же послухайте, панове редактори «Дѣла», що і як Барвіньський в адресовій комісії ради державної в маю 1897 р. промовляв в розправі над згада-ним начерком адреси. Обговоривши економічні і хліборобські справи, перейшов на поле національного питання і сказав от що:

«Австрія не є одноцільною народною державою, а державою зложеною з народностей (національностей), союзом ріжних країв і королівств, в котрих по дві, або й по три народности живе побіч себе або поміж собою. Питанє національнє є отже від розбудженя національної свѣдомости поміж ріжними народами нашої держави осередком, около котрого обертає ся вся внутрішня політика, а позаяк питанє національнє не дасть ся відділити від язикового, то язикова суперечка, борба о права язикові творять головний зміст внутрішньої політичної історії австрійської в добі конституційній. Ні один на-рід нашої монархії не є так могучий, щоби міг иньші винародовити і надати державі своє народне пятно; навпаки поодинокі народности держать поміж собою менше-більше рівновагу, а позаяк кожда є рівноважним чинником в нашім житю державнім, то власний інтерес наказує Австрії бути рівно справедливою для всіх народностей. Та етична ідея справедливости повинна передувати в нашій конституції і повинна бути переведена. Ту гарну ідею витичило собі навіть теперішнє правительство яко ціль. І справді було-б се подією великої досяглости політичної, колиб та ідея етична була переведена. Один знаменитий муж державній висловив ся, що колиб не було Австрії, треба-б єї винайти. І дійсно є Австрія конечним політичним твором, котрий має не тільки місцева, але велике європейске значінє, бути для славянських народів посередником західної культури, а з огляду на полудневий схід Європи удержувати політичну рівновагу.

«Однак се велике значінє має Австрія лише так довго, як довго опирає ся на тій етичній точці тяжести. Скоро пересуне ту точку тяжести в один або другий бік, в користь одной або другої народности, тратить рівновагу, а сей політично дуже важний і національно ріжнородний твір може розпасти ся.

«Та етична ідея справедливости найшла ясний і означений вираз вже від трицяти літ в австрійській конституції в признанім засновку національної рівности. Від трицяти літ маємо часто згадуваний XIX артикул основних законів, котрий звучить зовсім ясно і виразно:

«Всі народи в державі є рівноправні, а кожний нарід має ненарушиме право на береженє і плеканє своєї народности і мови. — Рівноправність всіх в краях уживаних язиків в школі, уряді і публичнім житю є державою признана».

«Належне признанє сего засновку рівноправности в Австрії є не тільки домаганем справедливости, але також вимогою розуму державного, а для переведеня і береженя сего можемо найти приклади і відповідне поученє в чужих державах н. пр. в сусідній Швайцарії (де побіч себе мирно живють Німці, Французи й Італіянци). Але наслідком пристрастного засліпленя народних партій в Австрії на жаль стра-тили они здібність, щоби рішити спокійно і без

пересуду питанє язикове а з тим і питанє національнє.

«Артикул XIX основних законів є на жаль у великій часті лише на папері, а запорученими там національними правами користують ся лише сильнійші народности, котрі хотять мати певне верховодство, коли тимчасом з т. зв. менше-вартими, або їх зовсім не визнають і майоризують. Недавномж виразно сказав в каринтскім соїмі один німецько-національний посол: «Ми не узнаємо тут ніякої меншости національної, ми зробимо те, що уважаємо потрібним».

«Той сам артикул XIX законів основних постановляє вправді, що кожний нарід «дістає потрібні засоби до виобразованя свого язика» і се мало би дійсно велике значінє для культурного розвитку народностей, позаяк першим і найважнійшим способом до духового і морального двигненя народности є неперечно плеканє і свобідне образованє язика тогож народу.

Але й ті постанови артикулу XIX остають у великій часті на папері; слабшим народностям або зовсім не подає ся потрібних засобів для плеканя і виобразованя їх язика і до двигненя їх народности, а робить ся децо, ut aliquid fecisse videatur, і се дуже красно мотивує ся, що се або то могло бути признано в міру потрібних фінансових засобів або відповідно дійсній потреби.

«Лихо єсть отже в тім, що закони основні, що артикул XIX тих законів або зовсім не виконують ся, або виконують ся несправедливо.

«З повним правом зазначає отже начерк до адреси, що «лише обосторонним признанем історичних і природжених прав австрійських народів у всіх краях і королівствах може наступити національний мир», а яко спосіб до осягненя сеї цілі подає «справедливо переведенє законно запорученої рівноправности всіх народностей в цілім житю публичнім, в уряді і школі».

«Розгляньмо ся в національно-політичних відносинах в полудневих краях австрійських в Мораві, на Шлезку, в Галичині і Буковині, а мали-б ми багато там сказати про несправедливе переведенє національної рівноправности.

«Хочу однак тут обмежити ся лише на Галичину. Руска народність тут менше-більше рівноважить ся що-до числа людности з польскою. А в Галичині маємо окрім артикулу XIX поважне число язикових розпоряджень для адміністративних і судових властей, а виконанє їх в нашім краю було-б тим лекше, позаяк краєві язики в Галичині є собі побратимчі. Однак, хоч ті розпорядженя по більшій часті є від трицяти літ, остають они у великій часті на папері а іменно найнижні органи урядові на них не зважають. Велика часть урядників зовсім не задає собі праці научити ся другого язика краєвого (руского), позаяк звертні власти в тім згляді дуже поблажливі. Треба би отже конечно видати для Галичини такі розпорядженя язикові, які вийшли тепер для Чех і Морави.

«На полі публичної науки, загальної освіти і штуки дають нам запоручені артикулом XIX потрібні засоби в дуже дрібній мірі. В цілім краю маємо лише пять руских шкіл народних чотироклясових (і то удержуваних коштом державним) а ані одной школи виділової, ані промислової, і лише три рускі гімназії. Про зутракване львівського університету (переміню на польско-руский) серед існуючих там тепер відносин нема що й думати, позаяк наших кан-

дидатів на доцентури просто відкидають, хоч визначні наукові поваги заграничних університетів узнали тих кандидатів способами.

»Я навів ті події (а можна-б навести ще багато інших), щоби показати, що справедливе переведення рівноправности, як се зазначає начерк адресовий, є конечне і пильне, наколи має настати межи народностями спокій. Однак справедливе переведення лише тоді може наступити і мати тривалу вартість, коли рівночасно будуть забезпечені національні меншості і не будуть марйоризовані сильнішими народностями. Лише в тім можна бачити певну поруку для справедливого переведення національної рівноправности, лише при рівночаснім забезпеченню національних меншостей може розширення автономії країв причинити ся до привернення внутрішнього спокою, до усунення національних суперечок.

Отак то, бачите, пристав Барвіньський на автономію країв, як каже »Дьло«.

А в котрій же то з бесід Барвіньського добачили ви, панове з »Дьла«, про ягайльонську ідею?! Стенографічні протоколи є печатані, виглядять і зачитуйте! Але ви сего не потребуєте, бо для вашої публіки досить лягнути пустим словом, щоби повірила і про розширення компетенції сойму (в адресі соймовій з 1898 р. про те і згадки не було!) А впрочім в адресовій комісії соймовій засідав і др. Савчак, і о. Небиловець, і сов. Заячківський та єпископ Чехович, а посол Барвіньський мовляв з їх поручення і в їх імені і між іншими висловив ось що:

»З признанем зазначити годить ся, що начерк адреси до трону виразно висказує, що кр. Сойм визнає засаду рівноправности обидвох народів в нашім краю, Русинів і Поляків, і готов вдоволити всім дійсним потребам обидвох народностей, а усувати все, що може нас доводити до розладу, щоби настала згода між братними народами. Ми се приймаємо як за поруку мирного поладження наших міжнародних відносин, наших змагань до справедливого переведення повної рівноправности, позаяк Русини ніколи нічого більше не бажали, як мира, котрий можна досягнути повним признанем привалейних їм на законній основі прав. Ся за порука краевого Сойму дає спроможність поладження наших міжнародних відносин, а та висока Палата тим самим приймає на себе се важке зобов'язання і завдання. З таким обостронним признанем засади рівноправности і торжественною заявою готовости єї переведення поміж обома народностями в краю, стаємо ми посполу Русини і Поляки перед престолом нашого Найяснійшого Цісаря і Короля і певно не можемо нічого милійшого вдяти для него, як довести до мирного і справедливого поладження наших справ, позаяк найгорячішим єго бажанем є, щоби всі єго народи в рівній мірі користували ся наданими ним свободами«.

А далі говорив: »Колиж домагаємо ся, щоби для скоршого поладжування краєвих справ признано вищим властям адміністраційним ширший круг діланя, щоби з кожною дрібницею не треба було все відносити ся до Відня, то мусимо разом вимагати, щоби та краєва адміністрація скоро і енергійно залагоджувала справи, щоби строго і безсторонно переводила закони і стояла бачно на сторожі горожанської свободи за порукою основними законами державними. Тим лише способом зможе адміністрація виробити повагу і послух в суспільности, може єї виховати до береження суспільного ладу, тим способом з'єднає пошановане привалейне властям, тим сповнить свою задачу, яка на ній спочиває около моральних і матеріяльних інтересів держави і суспільности. Строгим і безсторонним для всіх виконанем прав і свобод горожанських причинять ся з свого боку адміністраційні влади до мирного поладження відносин поміж обидвома народами в нашім краю.

»Руский нарід був споконвіку прихильником самоуправи, але разом найбільшим противником старшования одного над другим. Коли нікі повстають Русини против тої навіть частини самоуправи, яку має наш край, то се не діє ся против самої засади самоуправи, а против невідповідного єї переведення, против надуживання єї сильнішими в некористь слабших.

»Наші влади і корпорації автономічні від найвисших до найнижших ще не піднесли ся до повного зрозуміння ідеї справедливости, а коли декуди або деколи і признають рускій народности і мові привалейні їй на основі законів права, то роблять селише в незначній частині. Чи ж можна дивувати ся, що руский нарід не може одушевити ся самоуправою, що вигодує звичайно лише в користь сильнішої сторони?

»Руский нарід може лише тоді згодити ся на розширення самоуправи, коли разом і рускій народности будуть дані рівні і привалейні їй права, коли більшість в тілах автономічних не буде ділати на шкоду меншості, спийняти єї в розвою національно-політичнім і економічнім.«

Отак то ваша правда, панове підбрехачі »Галічаніна«, отак то Барвіньський клав ся »ниці перед панською ласкою« і купував »таким чином kota в мішку«. А ви так недавно величали ся тим котом в мішку і підмогали для Наук. Товариства ім. Шевченка, і катедрою історії, і рускими взірцевими школами та гімназіями!!

Але скажіть з рукою на серці так щирю правду, колиб навіть дійсно Барвіньський пристав зовсім »на всі ті благодати«, чи задля того хоч волос з голови руского народу упав?! Але чуже бачите під лісом, а не бачите свого під носом! Погляньте, яка по краю розтич, яке безголове, яке баламутство, який розлад, а все те наробили ви своєю консолідацією. Її плоди вже тільки відчувають народовці, котрих ви з кацапами в спілці розбили на атоми. Отсе ваші успіхи і придбання вашої роботи, з якої самі не знаєте, як вилізити!

Відповідь на відповідь о. Зельського, голови каменецкої »Селяньської Ради«.

Підчас моїх посольських справоздань в брідським і каменецкім повітах деякі виборці передали мені летучий листок п. з. »Відповідь управління Ради політичного товариства »Селяньська Рада« вь Каменці Струмилівській послови Ал. Барвіньському«, з д. 28. цвітня 1898, підписаний о. І. Зельським як головою і Г. Мулькевичом як секретарем. Сей листок (автором єго має бути др. Павлюк з Радехова) розкидав о. Зельський підчас своєї кандидатської подорожи по селах і містах між народом в сих повітах.

Такий памфлет не стоїть того, щоби на него відповідати, однак роблю сим разом виїмку, щоби о. Зельський не думав, що я не змію на се відповісти, а вдріг для того, щоби показати сьвітови, яким оружем послугує ся чоловік, що має претенсії бути проводиром народу, а до того сьвященник, що вже з свого становища зобов'язаний говорити і проповідувати правду і любов ближнього.

Передовсім присвоює о. Зельський собі і »Селяньській Раді« в Каменці право промовляти іменем »цілого руского загалу«, а також право взивати посла до зложення мандату, до чого єдино управленіє виборці, які посла вибрали. Від виборців посол одержує мандат, отже їм зобов'язаний складати справозданє з посольської діяльности і в їх руки має на їх домаганє зложити мандат, який они єму дали.

У відкритім письмі, яке я видав 7. марца 1898. р. на візванє зложення мандату каменецкої »Селяньської Ради« з 2. марца 1898, звернув я увагу виділу сего товариства, що сей, осуджуючи мою посольську діяльність, ділав на основі хибних і непевних інформацій, черпаних з каламутних жерел. Се-ж загалом відома і неперечна річ, що часописи »Дьло«, (від 1893. р.) а »Галічанінь«, »Свобода«, »Русское Слово« ніколи не подали ні одної моєї промови виголошеної в соймі, в раді державній або в делегаціях після стенографічних записок, а навмисне все замовчували, або коли що небудь згадали, то з всякими перекрученнями. Стенографічні протоколи сих законодатних тіл є певним жерелом і після них належить осуджувати промови і діяльність посла, а не з уривочних і непевних а часто невірних днешникарських вістий. Колиб отже о. Зельський і єго товариші з »Селяньської Ради« були собі задали троха труду і перевірили

ли всі протоколи сойму, ради державної і делегації за той час, як я там засідав і промовляв, були-б не печатали і не ширили такої явної неправди, що я ніби-то голосував »за автономію Галичини на підставі правь историчных польских«, що я ставав »в обороні гнобителя руского народу гр. К. Баденього«, що я не станув »в обороні тисячівь мучениковь вь часі посліднихь виборівь«.

З запитанем в справі остатних виборів звернув ся до мене як-раз др. Павлюк підчас того посольського справозданя в Радехові і немало засоромив ся разом із своїми товаришами, коли я єму показав німецький стенографічний протокол з засідання ради державної з 6. цвітня 1897 і відчитав звідтам інтерпеляцію, яку я вніє 30. марца 1897, до тодішнього міністра-президента гр. Баденього в справі ув'язнення підчас виборів шістьох сьвященників, уживаня військових відділів при виборах, надужити жандармів і т. п.

Робить також докір о. Зельський з голосованя »за відбудованем Вавелю«, не пояснивши, що се було внесене краевого виділу, в котрім засідає як член-заступник Русинів др. Савчак, котрий з тим внесенем виділу згодив ся, а позаяк сойм має почитати ювілей 50-літнього панованя Є. В. Цісаря нашого, то всі за тим голосували, як сьвідчить протокол засідання з 8. лютого 1897. р., окрім Окуневського, Остапчука і Новаковського. Але промовчує о. Зельський, що рускі послы ухвалили знов від себе виступити з внесеними в користь руского народу, якими би зазначено їх почитанє цісарського ювілею, замовчав, що я поставив внесене о заснованє рускої гімназії імені Франц Йосифа, яку і введено в житє, а посол Вахнянин поставив внесене о вставленє до бюджету відповідної квоти на заснованє кас Райфайзенівських по громадах, щоби наші хлібороби і ремісники могли діставати позички на малий процент, а сойм се також ухвалив і тепер основує ся багато таких кас по краю з великою користію для хліборобів і ремісників.

Даліше о. Зельський в своїм листку стає сам з собою в суперечности і з одного боку приписує мені і моїм »нечисленным приятелям« таку всемогучу силу і власть, що нібито моя »політична система ввела корупцію і упадок публічної чести і морали«, а з другого боку все те, що я дійсно зробив для Русинів на полі письменства, шкільництва і для руских товариств, називає »мнимими заслугами« і »нескладною самохвальбою«. Тим отже прямо відмовляє мені, щоби я що небудь корисного на тих полях для Русинів зробив, а приписує помноженє руских шкіл взірцевих і гімназій, основанє катедри історії в університеті, приспоренє значних підмог для руских товариств і т. п. тій обставині, що »руский загал упоминає ся на многих віках і що інші послы, які не вчисляють ся до моїх приятелів, підносили ті кривди руского народу і »власти під напором тих головців рішили ся заспокоїти найбільше пекучі потреби«. Алеж о. Зельський не хоче о тім знати, що такі самі товариства рускі, як от н. пр. Наукове Товариство ім. Шевченка, признали в своїх справозданях, що підмоги дістають моїми заходами, а заснованє катедри історії, рускої гімназії в Тернополі і т. п. не посьмів ніхто мені відмовити, хто не хоче розминати ся з правдою. Отже, що я в моїм відкритім письмі все те навів, що зроблено моїми заходами, се не самохвальба, а констатованє фактів супроти заперечуваня дійсної правди о. Зельським. Так само не для самохвальби я покликуював ся на признанє Є. Ем. кардинала Сембратовича і Єго Величества Цісаря, але для того, щоби показати, що коли »свої« люди ногами топчуть мене, в найвисших кругах уміли оцінити мої щирі труди для краю і руского народу, а Є. В. Цісар дає сему вираз при нагоді ювілею 50-літнього панованя, надавши мені висше відзначенє, якби відповідало моїй службовій ранзі, бо ордер зелізної корони III. класи.

На останку заявляє о. Зельський, що я не тому став послом до сойму і ради державної, що велика більшість інакше оцінювала мою діяльність, ніж каменецка Селяньська Рада, але тому, що за мною »по висшому указу голосу-

вали всі жиди і Поляки, коли тимчасом по правді на 501 виборців, що голосували в 1897 р., було 357 Русинів, а лише 144 Поляків, Німців і жидів, а я дістав 380 голосів!

Отже на основі таких невірних інформацій, на основі всяких викрутів, подиктованих упередженням, пристрастю і ненавистю видав о. Зельский в своїм листку на мене осуд первертня, зрадника руского народу, а кінчить своє письмо тим, що не може мене назвати «нашим послом» і буде молити ся. Спасибі Вам, о. Зельский, за Вашу молитву, бо я певний, що Бог не прийме молитви такої, що походить не з щирого серця і любови ближнього, але з серця переповненого пристрастю, ненавистю, не прийме молитви чоловіка, що воюючи неправдою, намагає ся другого позбавити в очах народу доброї слави, тяжко здобутої щирою працею і пожертвованем своїх сил для руского народу і краю.

У Львові 10. грудня 1900.

Олександр Барвінський.

Характеристика поезій

Петра Гулака-Артемовського.

(Далі).

Крім ентузіазму для Росії та царя, який в часі воєн Наполеона і після його невдачі стрічаємо між цілою російською суспільністю і який відбив ся в творах російських письменників, а між ними Пушкіна, між частию російської суспільності бачимо небавом новий напрям. Війни Наполеона принесли також з собою нові ліберальні ідеї. Сими ідеями, що виявились в стремленю до свободи, перейняв ся дуже скоро Пушкін. Першим, що відкрив ему сей новий світ, був, як здає ся, Чаадаєв¹⁾.

Сліди сих нових ідей стрічаємо в поезіях Пушкіна, писаних вскорі після укінчення науки в Царскосельськмім ліцею. Перше місце займає тут верш «Къ портрету П. Я. Чаадаєва» (1817). Пушкін одушевляє Чаадаєвом, пишучи про него:

Всевышней волей небесъ
Окованный на службѣ царской —
Онъ въ Римѣ былъ бы Брутъ, въ Афинахъ —
Периклесь,

А здѣсь онъ — офицеръ гусарскій²⁾.

Чаадаєвови присвячує Пушкін в рік пізнійше другий стихотвір. З него дізнаєм ся, з якою нетерпеливістю ждав поет для себе і свого краю «вольности святой», як радо віддав би він душу за свободу, як щиро він вірив, що з царської самовласти не стане небавом сліду. Він писав:

Подъ гнетомъ власти роковой,
Нетерпѣливою душой
Отчизны внемлемъ призыванья,
Мы ждемъ, съ томленьемъ упованья,
Минуты вольности святой,
Какъ ждетъ любовникъ молодой,
Минуты сладкаго свиданья.
Пока свободою горимъ,
Пока сердца для чести живы,
Мой другъ, отчизнѣ посвятимъ
Души прекрасные порывы;
Товарищъ, вѣрь: взойдетъ она,
Заря плѣнительнаго счастья —
Россия вспрянетъ отъ сна,
И на обломкахъ самовластья
Напишетъ наши имена³⁾.

(Далі буде).

З політичного поля.

З Риму доносять, що мимо офіціальних успокоювань та мимо бодрости духа св. Отця, его фізичні сили починають очевидячки заникати і глибока старість немов придавлює никлий організм.

В Ворцестрі, головнім місті капляндської ко-

¹⁾ Tretiak: «Miedziany Jeździec Puszkina». стр. 17. Чаадаєв напечатав в «Телескопѣ» за рік 1836 свій «Філософічний Лист». В нім посьмів Чаадаєв, в часі найбільшої Миколаївської реакції в Росії, висказати голосно перед свѣтом пересвідчене, що Росію може повести на дорогу правдивої просвіти і злуки з культурою заходу лише католицизм. По напечатаню сеї статі Чаадаєва замкнено в домі божевільних, «Телескопѣ» зборонено видавати, а редактора его Надеждіна вислано на заточене.

²⁾ Сочиненія А. С. Пушкіна. стр. 584.

³⁾ Собраніе запрещенныхъ стихотвореній А. С. Пушкіна. Лейпцигъ 1874. стр. 76. «Къ П. Я. Чаадаєву».

лонії відбув ся дня 6. с. м. конгрес Африкандерів. Коло 3000 делегатів зібрало ся, які заступали 120.000 Африкандерів. На доколичних горбах устали ся англійські полки в силі 8.000 чоловіка і звернули гармати на місто. Не прийшло до жадних непокоїв. Брат найвишого судді капляндської колонії, Де. Віліер, проводив зборам. Один з делегатів, що був висланий в депутації до Лондона, заявив, що від теперішних британських лібералів не можна нічо надіяти ся. Конгресови предложено резолюції, з яких одна жадає покінчення війни та вказує на спустошене краю і на вигублене одинокого, білого племени в Африці. Так само звѣрсе поведене Англичан з жінками і дітьми Боєрів зацпенлять ненависть до напасників од рода в род. Резолюція заявляє дальше, що лише незалежність республік зможе привернути мир в Африці. Друга резолюція критикує політику і становиско гвернера капляндської колонії Мільнера та виступає за правом колонії до самоуправи. Трета резолюція постановляє, що має вислати ся депутацію до правительства бритаїської держави, щоби ему заявила погляди і ухвали конгреса.

З Шангаю доносить кореспондент Standard-a вістку, що має походити з достовірного жерела, немов китайський двір намірив знов змінити місце свого побуту. Приготованя до від'їзду мають вже бути на покінченю і в сих днях цілий двір під охороною Чанг-Чи-Тунга удасть ся правдоподібно до Вучанга.

Новинки.

— Календар. Ві второк: гр.-кат. Стефана Риварха; рим.-кат. Дамазія. — В середу: гр.-кат. Парамона, Филумена; рим.-кат. Максенція.

— «Галичанин» а бл. п. митрополит Йосиф Сембратович. «Галичанин» а за ним і «Дѣло» подали до спілки раз і другий раз вість, що митрополита Капітула, а властиво митроп. Консисторія, не зарядила за душу бл. п. митрополита Йосифа ніякого богослуженя, а навіть не спромогла ся на панахиду і т. п. Ми провірили ту вість у самого жерела і пересвідчили ся, що вість та є чистою ложею та тенденційною видумкою миткареского кореспондента чи інспіратора, якому «Галичанин» дав ся по просту надати. Фактом є, що м. Консисторія зарядила за душу бл. п. митрополита Йосифа в цілій архієпархії заупокойне богослуженя, як свідчить про те XIII. ч. Аепарх. Відомостей, де то заряджене оголошено. Фактом є дальше, що на основі сего зарядженя відправлено в катедрі св. Юра дня 29. жовтня одно, а дня 2. падолиста с. р. друге богослуженя за упокій душі бл. п. митрополита Йосифа, і то при участі Капітули, клеру, дух. семинарії, церковного брацтва і численних вірних, як свідчить протокол літургій, що находить ся в закритій св. Юра, де оба ті поминальні богослуженя, — як про се ми наочно пересвідчили ся — є з всіми подробицями записані. Неправдою є також, що один з членів Капітули вийшов демонстративно з засіданя, на котрім говорено про поминальне богослуженя за бл. п. митрополита, противно фактом є, що всі явивші ся на засіданю члени Капітули брали участь в тім засіданю аж до самого кінця. — З того всего видно, кілько то ваги можна привязувати до всіх тих сензаційних вістей, які подає в церковних справах наша сконсолідована преса.

— В справі кандидатури д-ра Короля, як довідуємо ся з достовірного жерела, вислав був «Народний Комітет», чи там Романчук в імени тогож письмо в Жовківщину, щоби ніхто там не висував ся кандидатом, бо сей мандат призначений для д-ра Короля. Що п. Романчук має особлившу слабість для д-ра Короля, се загально відомо, але се ілюструє, як то «з волі народу» впливають кандидатури.

— З руского театру. Як довідуємо ся, з нінішнім днем театр переїздить з Тернополя до Золочева. Крім п-ни Слободівної і п-ні Морозової, які змінили теперішню дружину, заангажувала дирекція назад п. Яновича, враз з женою, що перед кількома роками були покинули театр. Крім штук, які привіз з собою директор з України, ще і п-ні Морозова передала дирекції кілька нових штук з українського репертуару.

— З Коломиї. Заходом Товариства «Руский жіночий кружок» в Коломиї при співучасті товариства «Коломиїський Боян» відбуде ся дня 12. с. м. «вечер св. Андрея» з богатою програмою, на котрій Виділ Товариства має честь запросити своїх місцевих і замісцевих Членів з родинами і знакомими. — Дохід призначає ся на «Народний Дім». В Коломиї дня 8. грудня 1900. — За Виділ: М. Слюзарєва, председателька; Н. Юркевичівна, секретарка.

— **Виборчий гумор.** Коли кандидат на V. кудію Микилета промовляв на вічу в Залізцях, приступив до него по скінченій промові один з вічовиків і сказав: «Красно, красно говорите, пане Микилето, але чи так само будете говорити і в Відні? — А певно, що так», відповів Микилета. «Але по німецьки, замітив вічовик. — Е ні, я буду доперва там учити ся, відповів знов Микилета. «О то за пізно, перше навчіть ся по німецьки, як хочете бути послом в раді державній» закінчив вічовик. А у нас людям тумана пускають і кажуть: ось той буде заступав і боронив добре хлопску справу! Добре буде боронив, коли навіть не буде розуміти, о чім там мова в раді державній!

— **Варварска цікавість.** Нині рано від 7. години товпи Львовян залягли ул. Баторія перед карним судом кравчим, щоби побачити як будуть вішати Бекерского, що замордував був перед кількома місяцями дві жєнщини. Який мотив міг спровоадити таку масу людей приглядати ся смерті чоловіка-убійника? Цікавість, що лежить в людській природі. Але чи ся цікавість не пригадує нам часів римских Неронів, коли то здеморалізована товпа приглядала ся смерті тисячів людей?

— **Статистика черновецького університета.** За час 25-літнього істнованя університета Франца Йосифа в Чернівцях роздано на трьох факультетах 19 дипломів на почесних докторів і так: на теологічнім 10, на правничім 2, а на філософічнім 7. Sub auspiciis Imperatoris промовано трьох на докторів, а того на теологічнім факультеті одного, а на правничім двох. Від 1875 р. до 1900 вкл. одержало разом на усіх трьох факультетах 412 слухачів степеня доктора і так: 38 теологіів, 347 правників і 27 філософіів. За час 50 семестрів істнованя того університета було записаних на теологічнім факультеті всього 2862 слухачів, отже пересічно на семестер 57-22, з них було 2236 Волохів, 505 Русинів, 117 Сербо-Хорватів і 4 иньших народностей. На правничім факультеті було записаних усіх 8758 слухачів, отже пересічно на семестер 175-16. З них було 4855 Німців, 1660 Волохів, 939 Русинів, 1138 Поляків, 166 ріжної вародности. На філософічнім факультеті було записаних 2800 слухачів, з чого на семестер випадає пересічно 56; із них було 1452 Німців, 520 Волохів, 408 Русинів, 387 Поляків і 33 иньшої народности. На усіх виділах було записаних разом 14.428 слухачів, пересічно на семестер випадає записаних 288-4 слухачів. З того було 6307 Німців, 4416 Волохів, 1851 Русинів, 1526 Поляків і 320 з иньших народностей. Так отже в протягу 50 перших семестрів було Німців 43.740%, Волохів 30.625%, Русинів 12.837%, Поляків 8.495% а з иньших вародностей 4.303%. Процентове відношенє слухачів на свѣтських факультетах виказує 54.569% Німців, 18861% Волохів, 11.653% Русинів, 13.19а% Поляків і 1.723% з иньших народностей. Найбільше число що-до фреквенції показує теологічний факультет в зимовім семестрі 1884/85, тоді було 77 слухачів, найменший в літнім семестрі 1900, бо було тоді усіх слухачів лише 36. Правничий виділ виказує вайбільшу фреквенцію в літнім семестрі 1900. Слухачів було 306. Найменша фреквенція припадає на літній семестер 1875/76. Слухачів було 101. Філософічний факультет: найбільша фреквенція в зимовім семестрі 1879/80 слухачів 104, найменше в літнім 1887/88, слухачів 34. В першім зимовім семестрі 1875/6 було на усіх трьох факультетах 191, в посліднім зимовім 1899/900 381, в першім літнім семестрі 1876 було 177, в посліднім літнім 1900, 392 слухачів.

Телеграми.

Прага, 10. грудня. Prager Tagblatt доносить, що пос. Бакса внесе в соїм інтерпеляцію в справі інартикуляції присяги архикнязя Франца Фердинанда зі становиска чєского державного права. Правительство спротивить ся втяганю сеї квестії під дискусію соїму, а колиб чєскі опозиціоніети обставали при своїй інтерпеляції, оно рішене замкнути вчаснійше соїм чєский, перед речинцем, визначеним з гори.

Прага, 10. грудня. На вчерашній конференції аграрної партії Чехів, Морави і Шлеска, на яку прибуло коло 2000 осіб, демонстровано проти Молодочехів і ухвалено пропагувати як економічну програму самостійність селяньского стану, а як політичну правдо-державну незалежність чєскої корони.

Дурбан, 10. грудня. Боєри забрали Англичанам 130 коний, призначених для військової служби. Иньший відділ Боєрів займив від Англичан кількатисячну череду овець і волів, призначених для армії.

Париж, 10. грудня. До агенції Гаваса доносять з Пекіна: В письмі до князя Чінга і Лігунгчана зажадав французский посол Піхон ви-

(Прїзд і відїзд поданий після часу середно-європейского).

цсфана війск з індокитайскої пограничної полати та закау довоженя оружя. Нинї, в поне-ділок, зберуть ся послї заграничних держав для верифікації повномочия кв. Чінга і Лігунгчана. Є надїя, що мирові переговори будуть могли зачати ся вже невдовзі.

Берлин, 10. грудня. До Бюра Вольфа доно-сять з Пекїна, що в Таку пристани замерзали і коло 50 кораблів осїло на ледї.

Е ЗБІТЕКА

в Neustift коло Оломунця.

Виріб мозаїки в шклї, св. Гроби, олтар Божого Тїла і гроби з Лїурд відначив Папа Лев XIII. Признаня католицко-богословскої академії в Петербурї, німецкої мїсії в Царгородї. Ілюстрованї цїники франсо. Доставка під гваранцією.

Colosseum.

1. Charles, Beata і Litte Hermanie зі своєю трансформаційною жонглерскою спенсю: Пора-нок в кухні. 2. Кльовн Kied екс. червоговорець з загадочними ляльками. 3. Hermanas Aquile-рас, іспанські тавдерки. 4. Freres Duwї's гімва-стики на пяти реках. 5. Ella Myva віртуозка на пістонї та ексцентр. субретка. 6. Fried & Kick комічний ексцентричний акт. 7. Alaska тресованї морскї льви, фоки і море (морскїй кїнь Wallross). Сензация!!! 8. Чудовї тирольскї діти вокальний терпет. 9. The 3 Froowards музикальна кузня. Що два велике представлеве. В недїлю і сьвята два представлева. Білети вчаснїше мож-на замовляти в конторї Пльона. Початок о 8. год. вечером.

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
носп.	особ.			носп.	особ.		
приходить о годинї				відходить о годинї			
1:35	6:10	з Кракова, Берлина, Варшави, Відня		6:25	до Лавочного (Мункача, Пешту)	Борислава	
	6:20	з Чернівців (Іцкан, Галацу), Станиславова		6:30	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний		
	6:46	з Брухович, шод. від 13. мая до 16. вер. вк.		6:43	" "	дв. Підзамче	
	7:45	з Янова		6:35	до Станиславова, Підвисокого, Потутор		
	7:40	з Тернополя, Бродів на дв. Підзамче		8:30	до Кракова (Відня, Варшави), Стружа		
	8:00	на дв. головний		2:55	до Сколього, до Лавочного (1. лип. до 15. вер.)		
	8:05	з Лавочного (Пешту) Калуша, Стрия		9:00	до Янова		
	8:15	з Сокала, Рави рускої		9:15	до Підволочиск, Бродів, Гусятина дв. Підз.		
	8:50	з Кракова, Відня, Варшави, Пешту ч. Пер.		9:25	до Чернівців, Станиславова		
	11:45	з Ядослава і Любачова		9:42	до Сокала, Белзця, Рави рускої і Любачова		
	11:55	зі Станиславова (Кересмезе, Потутор)		9:55	до Янова від 1. мая до 15. вересня в не-		
	12:55	з Янова		10:20	дїлі і сьвята		
	1:15	зі Сколього, Стрия, а з Лавочного від 1.		1:25	до Брухович від 13. мая до 15. вересня		
		черв. до 15. вер.		2:15	в недїлі і сьвята		
	3:14	а Бругович (13. мая до 16. вер. в нед. і сьв.)		3:05	до Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.		
2:20	5:17	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. Підз.		3:15	до Янова щоденно від 13. мая до 16. вер.		
2:35	5:40	" " " на дв. голов.		3:26	до Брухович шод. від 1. мая до 16. вер.		
	5:45	з Кракова		3:30	до Ряшева, Хирова, Любачова		
1:45	5:55	з Чернівців, Іцкан					
	6:00	з Сокала, Белзця і Любачова					
Нїч				Нїч			
	7:24	з Брухович (13. мая до 16. вер. в нед. і сьв.)		6:10	до Станиславова		
	8:28	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)		6:13	до Янова від 1. мая до 15. вер. т. в дні б.		
	8:50	з Брухович від 13. мая до 16. вересня шод.		6:30	а від 16. вер. до 30. марта 1901 щоденно		
	9:23	з Янова щоденно від 1. мая до 15. вер.		6:50	до Кракова (Відня, Берлина, Варшави)		
8:40	9:45	з Кракова (Відня, Берлина), Ясла, Розвадова		7:10	до Лавочного (Мункача, Пешту) Калуша		
2:31				7:33	до Тернополя дворець головний		
12:20	10:00	з Чернівців, Бухарешту, Гусятина, Потутор		7:25	дворець Підзамче		
	10:15	з Лавочного (Пешту) Хирова		7:48	до Сокала і Рави рускої		
	10:12	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.		9:12	до Брухович (13. мая до 16. в р. в нед. і сьв.)		
	10:30	" " " на дв. голов.		10:40	до Янова від 1. мая до 15. вересня		
	12:05	зі Стрия, зі Сколього від 1. мая до 30. вер.		11:00	до Чернівців і Іцкан		
	3:12	з Підволочиск на дворець Підзамче		11:25	до Кракова, Відня, Варшави		
	3:35	" " " на дворець головний		4:15	до Підволочиск, Бродів дв. голов.		
				4:45	дв. Підз.		
					до Кракова, Відня, Берлина, Самбора		
					до Брухович від 13. мая до 17. вер. щод.		

ЗАМІТКА: Пору нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано. Час середно-європейскїй рїзнять ся від часу львівского о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейского = 12 год. 36 мин. часу львівского. — Бюро інформаційне ц. к. залїзниць держ. (Львів, ул. Країцких ч. 10) удїляє пояснєнь в справах залїзничих, продає білети всякого рода і розклади їзди.

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Товариство взаїмних обезпечень „ДНІСТЕРЬ“

перше і одинокє руске Товариство асекураційне, припоручене Всч. Духовенству і всім вірним Впреосв. Митрол. і Преосв. Еп. **Ординариатам** всіх трех епархїй, обезпечає будинки, урядженє домашнє, скот, господарскї знаряди, збіже в зерні і соломї, сіно в стогах і будинках **протїв шкїд огневих.**

Стан фондів гваранційних з двем 31-го грудня 1899 вносить:

Фонд резервовий	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор.
Резерва премїй	148.480	" "	
" спеціальна	1.684	" 80 "	92 сот.
Фонд основний	72.000	" "	
" емеритальний	18.166	" 60 "	

Тарифи «Днїстера» дуже уміркованї, услїва обезпечень користнї, а шкоди лїквідують ся безпроблочно. До кінца 1899 року вивосили виплаченї шкоди 1,669.565 кор. 38 сот. Полїси «Днїстера» приймає Банк краєвий і Каса ощадности у Львовї, Коломїї, Самборї, Долинї, Снятинї, Городенцї, Терребовлї і Залїщиках при позичках гіпотечних.

На жїте можна обезпечитись через «Днїстерь» в Товариствї взаїмних обезпечень в Краковї, котре дає найкористнїшї услїва, представляє своїми фондами найбільшу гваранцію і видає полїси і квїти в рускїм язїці. **Зголошеня** о удїленє агенцій в окрестностях, де нема близько агентів «Днїстера», приймає ся. «Днїстерь» виплатив агентам по конець 1899 р. провїзї 216.714 корон.

Львів, ринок ч. 10. (Дім «Просьвіти»).

Товариство взаїмного кредиту „ДНІСТЕРЬ“

стоваришенє з обмеженою порукою, Львів, ринок ч. 10 (Дім «Просьвіти»).

удїляє позички за оплатою 5 1/2 % і 1% додатку на кошта адміністраційні, властителям ґрунтів і господарств до 500 корон за порукою двох відповідних ручителїв або за інтабуляцією, над 500 корон тільки за інтабуляцією на першїм місци, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт. Сьвященники, не посїдаючі реальностей, мусять крім поруки двох ручителїв предложити еще полїсу жїтєву; обезпечитись можна через «Днїстерь» в Товариствї взаїмних обезпечень в Краковї після всяких можливих комбінацій.

Згаданє Товариство приймає вкладки до опроцентованя від членів і третих осіб по 4%.

Удїл членскїй вносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і позичку дістати може тільки член обезпечений в «Днїстерь».

Інформації удїляє Дирекция листовно або агенти Товариства взаїмних обезпечень «Днїстерь».

Артистичне заведеє ритовничє малярства шильдїв. відливаня, таблиць, вирїб печаток кавчукових і великий вибір кавчукових друкарень

Генрик Шапіра

Львів, ул. Коперника ч. 3 (побїч антики Вн. Миколяша). Виконує дуже красно всїлякі роботи, а іменно: печатки кавчуковї і металевї для громад і урядів парохїяльних. Шильди мальованї на шклї, деревї, блясї та полотнї. Всїлякі лякерования, позолочуваня хрестїв. Таблицї і шильди ляні з ріжних металїв, таблицї нагробнї і назви улиць, числа на доми.

Граури на металю та дорогих камїнях, печатки, штанци, відзнаки, букви, монограми, герби і гузики до упряжи та лїбершї. Марки печатковї, бляшки шпунт. для броварїв. Нуморатори і стемплї на датум. Обцяги до пльомб, шабльони. Краска до печаток та хемїчна краска до білизни.

Цїниники даром і франко.

Гіпотечного.

БАНКУ

д. к. упр. гад. акц.

Контора вимїни

виплачує без погрученя провїзї або копїтїв

цїнні паперї

вильсованї

КУПОНИ

Всїлякі